

A 16-11-2020

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Programma DG Herstel
Programma DG
Herstelbeleid

Persoonsgegevens

nota

Nota Tekenversie Brief Aanpassing peildatum ouders in het buitenland

Datum

14 november 2023

Notanummer

2023-0000257972

Bijlagen

1. Brief

Aanleiding

Vorige week heeft u een conceptbrief ontvangen om de Kamer te informeren over het voorstel om de peildatum voor ouders in het buitenland aan te passen in de wet (Wht art. 2.15). Deze brief is aangepast naar de nu voorliggende tekenversie. U vindt deze in de bijlage.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met verzending van bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer? Dan wordt u verzocht de brief te ondertekenen.
- Graag ook uw akkoord voor het openbaar maken van voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.

akkoord

Kernpunten

- In de brief wordt aangekondigd dat de peildatum van 07-07-2020 aangepast wordt naar 31-12-2021.
- Dit naar aanleiding van signalen die wij ontvingen van ouders en ketenpartners over het feit dat er gedupeerde ouders waren in het buitenland die nergens terecht konden voor hulp, terwijl hun vertrek wel was ingegeven door de problemen met de kinderopvangtoeslag.
- Tevens wordt gemeld dat we zullen anticiperen op de inwerkingtreding. Dit betekent dat we ouders die straks onder de afbakening vallen, nu al gaan helpen als zij hulp vragen.
- De VNG heeft meegelezen met de brief omdat we bij de onderbouwing van de peildatum uitspraken doen over de voortgang van de brede ondersteuning in Nederland.

Toelichting

Communicatie

Er wordt communicatie hierover voorbereid tbv de websites van UHT en OTB. Na verzending van de brief aan de Tweede Kamer wordt hierover gepubliceerd.

Politiek/bestuurlijke context

n.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Arw-10-2023

TER BESPREKING
TER BESLISSING

Aan Stas T&D

Programma DG
Herstelbeleid

Persoonsgegevens

nota

Advies m.b.t. aanpassen peildatum OIB

Datum
23 oktober 2023

Notanummer
2023-0000236713

Bijlagen
geen

Aanleiding

In de Wet hersteloperatie toeslagen (Wht) is de toegang tot brede ondersteuning in het buitenland geregeld. Voor het verkrijgen van toegang tot brede ondersteuning in het buitenland geldt een peildatum. Deze peildatum is vastgesteld op basis van de veronderstelling dat ouders die vóór deze peildatum naar het buitenland zijn verhuisd, zijn vertrokken vanwege de toeslagenproblematiek. De ouders die ná deze peildatum naar het buitenland zijn vertrokken hebben daarom geen recht op brede ondersteuning in het buitenland. In de praktijk blijkt dat deze datum vaak te hard uitpakt. In deze nota lichten we toe waarom dat een probleem is en wat de mogelijke oplossingen kunnen zijn.

Bespreekpunten/beslispunten

- Bent u akkoord met het wettelijk aanpassen van de peildatum voor toegang tot brede ondersteuning voor ouders in het buitenland naar 31 december 2021?
- Indien akkoord, kunt u instemmen met het anticiperen op deze wetswijziging waardoor ouders die door de wijziging aan de doelgroep worden toegevoegd al vooruitlopend op de wetswijziging ondersteuning kunnen krijgen (te beginnen met urgente situaties)?
- Indien akkoord zal bezien worden in welk wetstraject dit meegenomen kan worden.

allehoor

Kernpunten

- Om in aanmerking te komen voor brede ondersteuning in het buitenland dient een gedupeerde aanvrager al vóór 7 juli 2020 te zijn verhuisd naar het buitenland. Dit is een wettelijk vastgestelde peildatum (art. 2.15 Wht¹).
- Deze datum is destijds niet willekeurig gekozen. Het is de datum waarop de Wet hardheidsaanpassing Awir in werking trad. Daarmee kwam er formele erkenning voor de toeslagenproblematiek en uitzicht op hulp en herstel.
- In de praktijk komen we inmiddels regelmatig gezinnen in het buitenland tegen die na de peildatum zijn verhuisd vanwege de toeslagenproblematiek en daardoor niet in aanmerking komen voor brede ondersteuning, terwijl zij wel hulp nodig hebben. In Nederland zouden zij die brede ondersteuning kunnen krijgen omdat daarvoor geen peildatum bestaat. Het gaat vermoedelijk om enkele tientallen gedupeerden, zie toelichting.

graag in overleg -> zo snel mogelijk.

TK en TK middels kamerbref Informeren op korte termijn

¹ Overgenomen uit het Besluit ondersteuning ouders in het buitenland van 24 juni 2022.

- De hardheidsclausule (HHC) biedt tot op heden in enkele individuele gevallen soelaas maar niet structureel omdat dat niet de bedoeling is van een HHC en de wetgever expliciet voor deze harde grens gekozen heeft. Afwijken van dergelijke harde wettelijke grenzen is op grond van de hardheidsclausule in principe enkel mogelijk als sprake is van onvoorziene en onbillijke gevolgen in individuele gevallen.
- Inmiddels is duidelijk dat het om enkele tientallen gedupeerden gaat. Om deze gedupeerden in het buitenland toch tegemoet te kunnen komen, is gekeken naar de voor- en nadelen van een nieuwe wettelijke peildatum.
- De opties zijn in onderstaand schema opgenomen. We stellen op basis daarvan voor om de peildatum wettelijk aan te passen.
- De wijziging van de peildatum heeft ook betrekking op ex-partners (2.15a Wht) en nabestaanden (2.15b Wht na inwerkingtreding van de nabestaandenregeling) omdat voor hen is aangesloten bij diezelfde peildatum.

Voorstel

- Voorgesteld wordt om de peildatum voor hulp aan gedupeerde ouders in het buitenland te veranderen van 7 juli 2020 naar 31 december 2021.
- Hoewel er formeel vanaf eind 2020 afspraken waren over brede ondersteuning door gemeenten, zien we in de praktijk dat er pas in de loop van 2021 is gestart met brede ondersteuning, en dat pas na de publicatie van de tweede SPUK regeling (22 november 2021) dit echt goed op gang kwam.
- De eerste SPUK regeling had als voorwaarde dat ouders eerst een plan van aanpak moesten ondertekenen voordat er gestart kon worden met ondersteuning. Ouders waren erg wantrouwend jegens de overheid, waardoor dit niet op gang kwam. Feitelijk zijn gemeenten ook pas in 2022, onder deze tweede SPUK regeling, begonnen met het declareren van kosten gemaakt voor brede ondersteuning. Onder de eerste regeling is slechts €100.000,- gedeclareerd voor kosten in 2020. Onder de tweede SPUK gaat het inmiddels om 110 miljoen euro voor kosten gemaakt in 2021 en 2022.
- Gesteld kan worden dat vanaf eind 2021 er door alle gemeenten brede ondersteuning werd geboden en dat ouders die zich bij UHT meldden als mogelijk gedupeerde, ook daadwerkelijk terecht konden bij hun gemeente.
- Ook de Catshuisregeling en de pauzeknop voor schulden waren beschikbaar wat zorgde voor verlichting bij (mogelijk) gedupeerde ouders.
- De voorgestelde aanpassing houdt in dat we dit deel van de Wht in lijn brengen met de bedoeling van de wet (brede ondersteuning voor ouders die vanwege de toeslagenproblematiek zijn verhuisd). De ongewenste uitsluiting van een groep ouders voor brede ondersteuning als gevolg van de huidige wettelijke peildatum, wordt met het voorstel gerepareerd. In de nieuwe situatie hebben alle ouders de kans gehad om ofwel brede ondersteuning te krijgen van de gemeenten, ofwel van OTB.
- Een wetswijziging is wenselijk omdat het om enkele tientallen ouders gaat en de HHC daarvoor niet de geëigende route is.
- Een wettelijke route biedt geen oplossing voor de korte termijn. Indien u akkoord kunt gaan met het voorstel, zou met een Kamerbrief of via de VGR aan de Kamer gecommuniceerd kunnen worden dat we voornemens zijn deze wijziging door te voeren en dat we daarop willen anticiperen in de praktijk.
- Vooruitlopend op de wetswijziging zou Radar/OTB ouders in deze doelgroep in urgente, schrijnende situaties – waarin wachten op inwerkingtreding van de wetswijziging zeer onwenselijk wordt geacht – alvast kunnen ondersteunen. Dit gaat naar verwachting om een kleine groep (<15) die al in beeld is bij een van de ketenpartners. Daarna kan vooruitlopend op wetgeving ook de grotere groep benaderd worden.

- Qua capaciteit bij het OTB verwachten we geen problemen op dit punt. Onze inschatting is dat de totale groep naar aanleiding van een wetswijziging op dit punt voor OTB ca. 60 gezinnen bedraagt.
- Voor UHT geldt dat er een belronde moet worden gepland naar ca. 122 ouders. Proces is vergelijkbaar met huidige taken van UHT voor ouders in het buitenland. Planning en evt. noodzaak van een UT wordt verder met UHT afgestemd.
- Een klein aantal ouders (<10) heeft eerder te van UHT of OTB te horen gekregen dat zij vanwege de peildatum niet in aanmerking komen voor hulp van het OTB. Samen met UHT en OTB kan uitgewerkt worden hoe met ouders contact wordt gelegd indien zij alsnog recht op ondersteuning zouden krijgen.

Toelichting

- De achterliggende overweging voor het opnemen van de peildatum van 7 juli 2020 was dat er voor gedupeerde aanvragers van kinderopvangtoeslag die vóór die datum zijn verhuisd een causaal verband wordt verondersteld tussen de toeslagenproblematiek en het vertrek naar het buitenland.
- Deze in de Wht opgenomen datum sluit aan bij de inwerkingtreding van de Wet hardheidsaanpassing Awir, waarin onder andere de hardheidsclausule werd uitgebreid en een grondslag wordt geregeld voor de compensatieregeling en de vangnetbepaling op gebied van toeslagen. Bij het opstellen van de Wht was de gedachte dat de inwerkingtreding van de Wet hardheidsaanpassing Awir voldoende perspectief op verbetering bood aan gedupeerden, waardoor er geen aanleiding meer was voor het vertrek naar het buitenland.
- In de praktijk komen betrokken ketenpartners (o.a. UHT, OTB, DGH en Gemeenten) inmiddels regelmatig gezinnen in het buitenland tegen die (net) na de peildatum zijn verhuisd maar wel hulp nodig hebben. Bij veel van deze gezinnen is een verband met de toeslagenproblematiek aannemelijk (bijvoorbeeld omdat zij vanwege schulden, dakloosheid of dreigende uithuisplaatsing uit Nederland vertrokken).
- UHT heeft uitgezocht wat het verplaatsen van de peildatum naar 31 december 2021 betekent voor het aantal ouders dat onder de regeling valt. Er zouden 122 extra ouders onder de regeling vallen. Ervan uitgaande dat de helft gebruik wil maken van ondersteuning door OTB, komt dit neer op circa 60 extra gezinnen.
- OTB geeft aan deze extra ouders te kunnen helpen (er is voldoende capaciteit en eventueel mogelijkheid tot opschalen).
- De impact op de gezinnen die het betreft is zeer groot. Zij hebben de hulp van OTB vaak hard nodig omdat verblijf in het buitenland herstel nog complexer kan maken bijvoorbeeld bij schulden of door het gebrek aan voorzieningen.
- In de huidige situatie is er verschil tussen groepen ouders die wel of niet ergens terecht kunnen voor brede ondersteuning, terwijl het zoveel mogelijk gelijktrekken van de ondersteuning aan gedupeerden in het buitenland met de hulp in Nederland een belangrijke overweging was voor het regelen van ondersteuning in het buitenland. De situatie is nu als volgt:
 - ouders in Nederland kunnen terecht bij hun gemeente;
 - ouders in het buitenland verhuisd vóór 07-07-2020 kunnen terecht bij OTB;
 - ouders die verhuisd zijn naar het buitenland na 7-7-2020 en vóór eind 2021 (toen de brede ondersteuning in Nederland goed was opgestart door gemeenten) konden en kunnen én niet terecht bij een gemeente en krijgen ook geen toegang tot OTB. Dit is een ongelijkheid die we willen repareren om te voorkomen dat er ouders tussen wal en schip vallen die wel hulp nodig hebben.

Financieel

- De impact van deze wijziging is relatief klein. Uit analyse van UHT blijkt dat de groep ouders die tussen de huidige en de voorgestelde peildatum naar het buitenland is verhuisd relatief klein is (122). We gaan er daarnaast vanuit dat de helft van de ouders die onder de nieuwe afbakening vallen, aangeeft ondersteuning van OTB te willen, (obv de uitkomsten voor de reguliere populatie) waardoor ook de budgettaire gevolgen beperkt zijn.
- Tot nu toe maakt een kleiner deel van de ouders in het buitenland gebruik van de ondersteuning van OTB dan van te voren was ingeschat. Een toename van 60 gezinnen is daarmee op te vangen binnen het reguliere budget. Dit is met FEZ en de IRF besproken.

Uitwerking alternatieven

Er is een aantal alternatieven oplossingen overwogen. Optie 3 heeft onze voorkeur:

1. <i>Geen wijziging: peildatum handhaven + verwijzen naar hardheidsclausule.</i>	
Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> • Geen aanpassing van wet nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • Risico: gedupeerde ouders en gezinnen met een hulpvraag (we zien schrijvende gevallen) die niet altijd via de HHC kunnen worden opgelost. • Ook op papier moeilijk uit te leggen/ te verdedigen in de Kamer • Gedupeerden kunnen beroep doen op de HHC maar naar verwachting wordt veel afgewezen omdat vertrek na peildatum niet wordt beoordeeld als onbillijkheid van overwegende aard. • HHC verzoeken worden individueel beoordeeld. Kost tijd en legt veel druk op de organisatie en ouders worden vaak alsnog niet geholpen. • Afwijzingen van HHC verzoek kan leiden tot bezwaaren beroep.
2. <i>Loslaten peildatum: iedere gedupeerde ouder in het buitenland krijgt toegang, ook als de problemen met de KOT niet de aanleiding waren van vertrek.</i>	
Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> • Eenvoudig. Alle gedupeerde ouders in het buitenland kunnen bij OTB terecht. • Geen discussie meer. • Minder beroep op HHC 	<ul style="list-style-type: none"> • Risico: doelgroep groeit meer dan doelmatig, deel van de ouders kan dubbel beroep doen. • Voor OTB zullen kosten boven raming stijgen terwijl inzet voor deel minder doelmatig kan zijn. • Geen causaliteit meer: een groot deel (meer dan 60%) van de ouders die buiten de peildatum valt is pas na uitbetaling door UHT naar buitenland vertrokken. • Wetsaanpassing nodig om peildatum te schrappen. • UHT moet nieuwe gegevens aanleveren aan OTB, nieuwe belronde. Doelgroep is groter dan met nieuwe peildatum.
3. <i>Nieuwe peildatum 31-12-2021: aansluiten bij het moment van beschikbaarheid van brede ondersteuning in Nederland waarmee een extra groep ouders die nu tussen wal en schip valt wel brede ondersteuning van OTB kan krijgen. (=voorkeur)</i>	
Voordelen	Nadelen

<ul style="list-style-type: none"> • Relatief eenvoudig. Er blijft een onderliggende van causaliteit bestaan. • De meest 'nette' manier om een ongewenste uitwerking van de wet te repareren. • Doelgroep is naar verwachting goed behapbaar voor UHT (122 ouders bellen) en OTB. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iedere peildatum zorgt ervoor dat dat er ook mensen buiten de afbakening vallen. (route HHC blijft wel open staan voor individuele gevallen). • UHT moet nieuwe gegevens aanleveren aan OTB, nieuwe belronde. • Een wetwijziging neemt tijd in beslag, bij akkoord kan wel vooruitlopend op de wet opgestart worden bijvoorbeeld bij acute nood en verzoeken die nu zijn ingediend als HHC verzoek.
--	---

4. Huidige peildatum behouden maar toevoegen generieke vangnetbepaling voor deze doelgroep via lagere regelgeving.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> • Doet het meest recht aan individuele situaties. Gebeurt op aanvraag maar zodra het proces helder is kan relatief snel worden besloten. • Goed te verdedigen/uit te leggen. • Eenvoudig te toetsen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ook hier wetgeving (amvb) nodig. • Proces op aanvraag: individuele toetsing nodig van verzoeken. Die moet belegd worden. • Extra druk op organisatie (DGH dan wel UHT). • Er zullen nog steeds mensen buiten de regeling vallen.

5. Nieuwe peildatum: individuele peildatum koppelen aan moment uitbetaling 30K.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> • Maatwerk mogelijk. • In de eerste VGR van februari 2023 is een analyse opgenomen van de groep ouders die buiten de peildatum valt. Daaruit blijkt dat bijna 2/3 van de gedupeerde ouders pas na uitbetaling van de Catshuisregeling naar het buitenland is vertrokken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Betekent voor ieder een andere datum en individueel proces en een lange uitloop (kan ook nog in 2024-2026 plaatsvinden afhankelijk van uitloop IB). • Mogelijk minder duidelijkheid voor zowel gedupeerden als ketenpartners. • Ouders kunnen dubbel beroep doen en al bede ondersteuning hebben gehad van gemeente in aanloop naar uitbetaling • Uitbetaling 30K is niet voor iedereen het meest logische moment, soms is er bewust uitstel van betaling, soms lang wachten op IB/bezwaar.

Politiek/bestuurlijke context

De Kamer heeft op verschillende momenten zowel in debatten als schriftelijk vragen gesteld over de peildatum. In reactie hierop is tot nu toe aangegeven dat de peildatum niet tot grote problemen leidt, dat er in schrijnende gevallen een beroep kan worden gedaan op de HHC en dat de situatie rond HHC verzoeken en de peildatum gemonitord wordt. Inmiddels is helder dat de ruimte om positief te beslissen via de HHC beperkt is. Onze inschatting is dat er politiek veel draagvlak zal zijn voor deze aanpassing.

Communicatie

Indien u instemt met het besispunt om de peildatum voor brede ondersteuning in het buitenland op te schuiven naar 31 december 2021 en met het anticiperen op die aanpassing, kan dit worden opgenomen in een Kamerbrief aan beide Kamers of in de volgende VGR. Indien u hier voor die tijd vragen over krijgt, kunt u aangeven dat het genoemde wijzigingsvoorstel in voorbereiding is.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden: NVT